

**Департамент за езиково и
специализирано обучение**

4002 Пловдив, бул. „В. Априлов“ №15А
тел.: 032 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

**Department of Languages and
Specialised Training**

15A, Vasil Aprilov Blvd, 4002 Plovdiv
phone: 00359 32 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

УЧЕБНА ПРОГРАМА

**БЪЛГАРСКИ ЕЗИК ЗА СПЕЦИАЛНОСТИ „РЕХАБИЛИТОР”, „ЗЪБОТЕХНИК”,
„РЕНТГЕНОВ ЛАБОРАНТ”, „МЕДИЦИНСКИ ЛАБОРАНТ“, „МЕДИЦИНСКА
КОЗМЕТИКА“**

Актуализирана и приета на Секционен съвет № 6/15.06.2020 г.

Утвърдена на Департаментен съвет №2/23.03.2021 г.

**Департамент за езиково и
специализирано обучение**

4002 Пловдив, бул. „В. Априлов“ №15А
тел.: 032 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

**Department of Languages and
Specialised Training**

15A, Vasil Aprilov Blvd, 4002 Plovdiv
phone: 00359 32 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

1. Наименование на дисциплината

Български език за специалности „Рехабилитатор“, „Зъботехник“, „Рентгенов лаборант“, „Медицински лаборант“, „Медицинска козметика“; чуждестранни студенти, обучение на български език

2. Вид на дисциплината:

Задължителна

3. Образователна степен на обучението:

Бакалавър (Б)

4. Ниво на обучение

B2 – C1

5. Продължителност на обучение:

1 семестър (първи учебен семестър, първи курс)

6. Хорариум:

30 часа семинарни упражнения

7. Помощни средства и инструменти за преподаване:

Мултимедийни презентации, дискусии, ролеви модели на ситуации

8. Форми на оценяване:

Писмен и устен изпит (в края на зимния семестър). Допускане до устен изпит – след успешно положен писмен изпит.

Във формирането на крайната оценка влизат текущият контрол (текущи оценки и студентски разработки) и оценката от изпита.

9. Академични ресурси

Дисциплината се води от хабилитирани преподаватели, доктори по специалността и магистри с педагогическа правоспособност

10. Формиране на оценка:

Крайна оценка / декември / - текуща оценка (a), студентска разработка (b) и изпит (c – писмен, d - устен)

Зимен семестър – изпит

Компоненти на изпита (Q1) : писмен(c) и устен (d)

При положителна оценка на писмения изпит студентът се допуска до устен изпит.

Оценката от изпита се формира по следния начин: 50% писмен и 50% устен.

Q1= 0.5. c + 0.5.d

Ако един от компонентите на изпита е Слаб 2, то крайната оценка

**Департамент за езиково и
специализирано обучение**

4002 Пловдив, бул. „В. Априлов“ №15А
тел.: 032 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

**Department of Languages and
Specialised Training**

15A, Vasil Aprilov Blvd, 4002 Plovdiv
phone: 00359 32 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

е задължително Слаб 2.

Формиране на крайната оценка:

$$\text{Формула: } Q = 0,4.Q1 + 0,3.a + 0,3.b$$

АНОТАЦИЯ

Дисциплината се използва за придобиване на теоретични знания и езикови умения за успешна комуникация в специализирана медицинска среда. Съобразена е с необходимите изисквания за придобиване на езиково ниво В2 – С1 съгласно европейския езиков стандарт. Тематичното разпределение на семинарните знания следва спецификата на професионалната лексика, говоримия и писмения български език. Темите са с практико-приложна насоченост. Свързани са с езика на медицината.

ЦЕЛИ И ОСНОВНИ ЗАДАЧИ НА ПРОГРАМАТА

Цели:

- Изграждане и развитие на специфична комуникативна компетентност при академична реализация в теорията и практиката на специалността (*рехабилитатор, зъботехник, рентгенов лаборант*).

Задачи:

- системно изучаване на фонетиката, морфологията, лексикологията и синтаксиса на българския език и практическо приложение на теоретичните знания в реални езикови ситуации;
- усвояване на терминологичен минимум;
- усъвършенстване на произношението и артикулацията;
- създаване на умения за работа с терминологичен и тълковен речник;
- изграждане на умения за четене, разбиране и възпроизвеждане на адаптирани и средни по трудност оригинални текстове, свързани с медицинската наука;
- усъвършенстване на уменията ясно и обосновано да се изразява собствено мнение както в устна, така и в писмена форма;
- усвояване на правоговорните и правописните езикови норми;
- изграждане на умения да се прилага информацията, усвоена в обучението по български език, при обучението по други учебни дисциплини.

**Департамент за езиково и
специализирано обучение**

4002 Пловдив, бул. „В. Априлов“ №15А
тел.: 032 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

**Department of Languages and
Specialised Training**

15A, Vasil Aprilov Blvd, 4002 Plovdiv
phone: 00359 32 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

След приключване на обучението студентите трябва да имат следните познания и умения:

- говорене: способност да се реагират адекватно и пълноценно, като се говори уверено и компетентно по различни теми на ясен и добре организиран български език; владение на езикови средства за изразяване на различни езикови модалности; относително свободно боравене както с често срещана, така и със специфична терминология от специалността; чисто произношение и добра артикулация;

- слушане: демонстриране на висока компетентност и умения за трансформиране чрез перифраза на слухово възприета информация; способност да се водят записки по време на слушане; умение да се разбира слухово възприет по-дълъг текст и успешно изпълнение на различни езикови задачи, свързани с чутия текст;

- четене: умение да се разбират различни стилистично маркирани текстове (с акцент върху специализирани научни текстове); осъзнаване на загатнатото в текста, разликите в сила и идентифициране на смислово подчертаване;

- писане: умение да се пише на ясен, точен, добре структуриран български език; способност да се създава текст, изискващ сравнително добро владение на общолексикални и терминологични средства, обслужващи професионални теми от областта на специалността.

УЧЕБЕН ПЛАН

Дисциплина	Курс	I семестър	Брой часове седмично
Български език за специалности „Рехабилитатор”, „Зъботехник”, „Рентгенов лаборант”, „Медицински лаборант“, „Медицинска козметика“	I курс	30	2

**Департамент за езиково и
специализирано обучение**

4002 Пловдив, бул. „В. Априлов“ №15А
тел.: 032 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

**Department of Languages and
Specialised Training**

15A, Vasil Aprilov Blvd, 4002 Plovdiv
phone: 00359 32 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

ПРИЛОЖЕНИЕ №1

АКАДЕМИЧЕН СТАНДАРТ ЗА УЧЕБНА ДИСЦИПЛИНА

**ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЦИПЛИНАТА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК ЗА
ЧУЖДЕСТРАННИ СТУДЕНТИ**

**ЗА СПЕЦИАЛНОСТИТЕ „РЕХАБИЛИТАТОР“, „ЗЪБОТЕХНИК“,
„РЕНТГЕНОВ ЛАБОРАНТ“, „МЕДИЦИНСКИ ЛАБОРАНТ“, „МЕДИЦИНСКА
КОЗМЕТИКА“**

1. Цел на обучението по дисциплината

Употребата на езика за медицински цели да е съобразена с необходимостите на обучаваните студенти – изграждане и развитие на специфична комуникативна компетентност при академична реализация в теорията и практиката на специалността. Тази цел е в колаборация с мисията и концепцията на университета за провеждане *„на държавната политика за развитието на висшето медицинско образование и медицинската наука“*.

2. Учебно съдържание на дисциплината

Виж: Приложение №3.

3. Предпоставки

Студентите трябва да са овладели знания и умения за пълноценно общуване на български език в сферата на всекидневния живот; да притежават основни знания и умения за специфична комуникация в медицинската теория и практика (терминологичен минимум, способност да разбират, анализират и възпроизвеждат кратки специализирани научни текстове). Ниво В1-В2.

4. Академични ресурси

Дисциплината се води от хабилитирани преподаватели, доктори по специалността и магистри с педагогическа правоспособност.

5. Материални ресурси

Оборудвани кабинети с аудио-визуална техника. Учебници и учебни помагала.

**Департамент за езиково и
специализирано обучение**

4002 Пловдив, бул. „В. Априлов“ №15А
тел.: 032 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

**Department of Languages and
Specialised Training**

15A, Vasil Aprilov Blvd, 4002 Plovdiv
phone: 00359 32 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

6. Семинарни упражнения

Упражненията се провеждат в стандартни групи. Включени са занятия за усвояване на нови знания, при които не се изисква предварителна подготовка на студента, занятия за упражнения и затвърждаване на новите знания. Поставят се самостоятелни индивидуални и екипни задачи. Усвоените знания се проверяват с писмен и устен изпит.

7. Информационни ресурси.

Осигуряват се учебници, помагала, презентации и работни материали за студентите.

8. Контрол на усвоените знания

Текуща оценка, студентска разработка и семестриален тест

9. Самостоятелна подготовка и извънаудиторна работа на студента

Поставяне на индивидуални или групови задачи на студентите.

10. Сътрудничество между студенти и преподавателски екип

Студентите имат осигурени часове за консултации и осигурена обратна връзка с преподавателя.

11. Стандарти за оценяване

Виж: Приложение №2

12. Формиране оценка

Крайна оценка / декември / - текуща оценка (a), студентска разработка (b) и изпит (c – писмен, d - устен)

Зимен семестър – изпит

Компоненти на изпита (Q1) : писмен(c) и устен (d)

При положителна оценка на писмения изпит студентът се допуска до устен изпит.

Оценката от изпита се формира по следния начин: **50% писмен и 50% устен.**

$Q1 = 0.5 \cdot c + 0.5 \cdot d$

Ако един от компонентите на изпита е Слаб 2, то крайната оценка е задължително Слаб 2.

Формиране на крайната оценка:

Формула: $Q = 0,4 \cdot Q1 + 0,3 \cdot a + 0,3 \cdot b$

ПРИЛОЖЕНИЕ №2

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ ПО ДИСЦИПЛИНАТА „БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“

**Департамент за езиково и
специализирано обучение**

4002 Пловдив, бул. „В. Априлов“ №15А
тел.: 032 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

**Department of Languages and
Specialised Training**

15A, Vasil Aprilov Blvd, 4002 Plovdiv
phone: 00359 32 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

**ЗА СПЕЦИАЛНОСТИТЕ „РЕХАБИЛИТАТОР“, „ЗЪБОТЕХНИК“,
„РЕНТГЕНОВ ЛАБОРАНТ“, „МЕДИЦИНСКИ ЛАБОРАНТ“, „МЕДИЦИНСКА
КОЗМЕТИКА“**

Отличен (6)

Усвоени ключови и допълнителни знания; умения за решаване на сложни задачи, изискващи самостоятелно мислене

Много добър (5)

Усвоени ключови и допълнителни знания; умения за прилагане на наученото при сложни задачи.

Добър (4)

Усвоени ключови и допълнителни знания за решаване на обичайни казуси и задачи.

Среден (3)

Усвоени ключови знания и решения на прости задачи

Слаб (2)

Не отговаря на нито едно от изискванията по-горе

Критериите са съобразени с Общата европейска езикова рамка в компонентите: слушане, четене, писане и говорене.

ПРИЛОЖЕНИЕ №3

➤ УПРАЖНЕНИЯ – ТЕЗИСИ

**ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК ЗА ЧУЖДЕСТРАННИ СТУДЕНТИ ОТ
СПЕЦИАЛНОСТИ „РЕХАБИЛИТАТОР“, „ЗЪБОТЕХНИК“, „РЕНТГЕНОВ
ЛАБОРАНТ“, „МЕДИЦИНСКИ ЛАБОРАНТ“, „МЕДИЦИНСКА КОЗМЕТИКА“**

**Департамент за езиково и
специализирано обучение**

4002 Пловдив, бул. „В. Априлов“ №15А
тел.: 032 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

**Department of Languages and
Specialised Training**

15A, Vasil Aprilov Blvd, 4002 Plovdiv
phone: 00359 32 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

Упражнение № 1 – 2 часа – Тест за входно ниво – установяване нивото на владеене на българския език – съвременни звукови закони; съществително име – род, число, бройна форма, членуване; прилагателно име – род, число, членуване, степенуване, съгласуване; числително име – род, число, членуване, съгласуване; местоимения – видове и употреба; глагол – употреба на глаголните времена, повелителни форми, страдателни форми, словоред; предлози – употреба; синонимия и антонимия.

Упражнение № 2 – 2 часа – Анализ на теста за входно ниво – коментар, корекция и попълване на пропуските.

Упражнение № 3 – 2 часа – Тема № 1. Фонетика. Характеристика на българската фонетична система. Фонеме – видове. Звукови промени и редувания – обеззвучаване, ятов преглас, редувания [ъ] [Ø], г – ж, к – ч, х – ш, г – з, к – ц, х – с, метатеза. Ударение и интонация. Правоговор. Терминология. Словообразователни модели. **Упражнения** – членуване и форми за множествено число на съществителните имена, завършващи на *-изъм*; звукови редувания във формите за множествено число на съществителни и прилагателни имена; ятов преглас; метатеза – при образуване на глаголи и прилагателни имена; прилагателни имена на *-нен*.

Упражнение № 4 – 2 часа – Тема № 2. Морфология. Граматическа класификация на думите – части на речта. Изменяеми и неизменяеми части на речта. **Съществително име** – род, число и определеност. Собствени и нарицателни, конкретни и абстрактни, лични и нелични, броими и неброими съществителни имена. Епоними. Терминология. Словообразователни модели.

Упражнение № 5 – 2 часа – Тема № 2. Морфология. Съществително име. **Упражнения** – род на съществителното име – акцент върху изключенията на формалните показатели за род; акцент върху съществителни имена само в единствено или само в множествено число; диференциация на конкретни и абстрактни съществителни имена; членуване на съществителните имена от трите рода; образуване на форми за множествено число; образуване на съществителни имена от глаголи; образуване на глаголи от съществителни имена; образуване на абстрактни съществителни имена на *-ост*; членуване на съществителните имена от мъжки род, завършващи на *-ар* и *-тел*, означаващи професия или предназначение; словообразователен анализ; образуване на бройна форма на съществителните имена от мъжки род и употреба на новообразуваните форми в изречения. образуване на умалителни съществителни имена, тяхната употреба в изречения и мястото им в езика на медицината.

**Департамент за езиково и
специализирано обучение**

4002 Пловдив, бул. „В. Априлов“ №15А
тел.: 032 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

**Department of Languages and
Specialised Training**

15A, Vasil Aprilov Blvd, 4002 Plovdiv
phone: 00359 32 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

Упражнение № 6 – 2 часа – Тема № 3. Прилагателно име. Граматически категории – род, число, определеност, степенуване. Съгласуване. Класификация – качествени и относителни прилагателни имена. Терминология. Словообразователни модели.

Упражнение № 7 – 2 часа – Тема № 3. Прилагателно име. Упражнения – образуване на форми за множествено число; съгласуване на прилагателни със съществителни имена; словообразователен анализ и словообразуване – на прилагателни имена с представки (*анти-* и др.), на прилагателни от глаголи с помощта на представки, на прилагателни имена за описание по форма и цвят посредством наставки; правопис – двойно – *ни* – ; семантична диференциация и съчетаване на прилагателни имена със съществителни имена; образуване на умалителни прилагателни имена, употребата им в медицинския език; съгласуване и членуване на прилагателни и съществителни имена в изречения; антонимия при прилагателните имена.

Упражнение № 8 – 2 часа – Тема № 4. Числително име. Граматически категории – род, число, определеност. Класификация – бройни и редни числителни имена, дробни числителни имена, мъжколични числителни имена, числителни имена за приблизителност. образуване на съществителни имена, прилагателни имена и наречия от числителни имена. Употреба на числителните имена *един, една, едно, едни* и на умалително-гальовните числителни имена. Слято, полуслято и разделно писане на сложни думи, чиято първа съставна част е числително име. Терминология. Словообразователни модели. **Упражнения** – подчертаване на числителните имена в текста; диференциация на бройни и редни числителни имена; четене на числителни имена като бройни и редни и свързването им с подходящи съществителни имена; образуване на сложни прилагателни имена с първа част числително име; съгласуване на сложни прилагателни имена с посочени съществителни имена; словообразователен и семантичен анализ на сложни думи, съдържащи числително име; попълване с думи на посочени с цифри числителни имена – съгласуване, мъжколични числителни имена; образуване на числителни имена от дадена в скоби цифри.

Упражнение № 9 – 2 часа – Тема № 4. Глагол. Граматически категории – число, лице, време, преизказване, резултативност, наклонение, залог, статус, вид на глагола. Класификация – лични и безлични глаголи, преходни и непреходни глаголи, глаголи за действие и глаголи за състояние, пълнозначни и спомагателни глаголи, възвратни и невъзвратни глаголи. Терминология. Словообразователни модели.

**Департамент за езиково и
специализирано обучение**

4002 Пловдив, бул. „В. Априлов“ №15А
тел.: 032 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

**Department of Languages and
Specialised Training**

15A, Vasil Aprilov Blvd, 4002 Plovdiv
phone: 00359 32 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

Упражнение № 10 – 2 часа – Тема № 4. Глагол. Упражнения – словообразуване: образуване на глаголи с помощта на представки, обяснение на значението на представките; словообразователен анализ; смислоразличителна функция на представките в глаголите; словообразователен анализ на съществителни имена, образувани от глаголи; образуване на глаголи от свършен вид от посочени глаголи от несвършен вид; образуване на словосъчетания от посочени глаголи и съществителни имена; диференциация на глаголи за действия и глаголи за състояния; семантичен анализ на глаголно-именни словосъчетания; диференциация на групи глаголи на преходни и непреходни; диференциация на задължително възвратни глаголи; диференциация и групиране на глаголи спрямо съществителните имена, които характеризират.

Упражнение № 11 – 2 часа – Тема № 4. Глагол. Упражнения – образуване на глаголи от съществителни имена и групиране в двойки антоними и синоними; образуване на глаголи от прилагателни имена и групиране в двойки синоними и антоними; образуване на нови глаголи с помощта на представки; семантичен анализ; диференциация на глаголи, които се употребяват и като възвратни; образуване на словосъчетания от посочени глаголи; трансформация на деятелни в страдателни глаголни форми, употребени в изречения; синонимия; употреба в изречения на посочени глаголи, като се съгласуват по лице и число и се подбере подходящо време.

Упражнение № 12 – 2 часа – Структури в медицинския текст.

Упражнение № 13 – 2 часа – Лексикални и синтактични въпроси на медицинския текст

Упражнение № 14 – 2 часа – Текстови задачи

Упражнение № 15 – 2 часа – Студентска разработка

Учебници и помагала:

Краевска и кол. 2005, Български език. Учебник за медици чужденци. Изд. „Летера“, Пловдив.

Милиева и кол. 2004, Граматични въпроси на медицинския текст - мултидисциплинарен подход. Учебник по български език за чуждестранни студенти и специализанти – медици, стоматолози, фармацевти. Изд. Фондация „Физика, инженерство, медицина – XXI“. София.

**Департамент за езиково и
специализирано обучение**

4002 Пловдив, бул. „В. Априлов“ №15А
тел.: 032 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

**Department of Languages and
Specialised Training**

15A, Vasil Aprilov Blvd, 4002 Plovdiv
phone: 00359 32 602 888
director@dlst.mu-plovdiv.bg

Милиева и кол. 2007, Текстоллингвистика. Учебно помагало за студенти по медицина. Медицински университет – Пловдив.

Милиева и кол. 2008, Текстови структури и езикови употреби в медицината. Учебно ръководство за студенти по медицина, дентална медицина, фармация, управление на здравните грижи, здравни грижи. Медицински университет – Пловдив.

Материали на преподаватели от ДЕСО.

Други актуални учебници и помагала по избор на преподавателите.

КОНСПЕКТ УСТЕН ИЗПИТ

- 1) Фонетични промени – Ревматизъм
- 2) Морфология – Устройство на зъба
- 3) Прилагателно име – Устна кухина
- 4) Числително име – Видове зъби
- 5) Глагол - Гингивит